

"ממעין החיים"

מאמרי מוסר מהמשגיח הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א

מקור השפע והברכה הוא ע"י 'טוב עין הוא יבורך'

כנפשו ממש, להשתוקק להצלחתו ממעמקי הלב - מידה רמה היא ולא כל אדם זוכה לה. לכן הקב"ה הרוצה בברכתו של ישראל בחר את הכהנים, שהם בלא שום ספק חפצים בלב ונפש שכל ישראל יתברכו ויצליחו למעלה מראש! מפני שאין להם חלק ונחלה בארץ, ומקור חייהם ופרנסתם היא מתנות הכהונה מיד בני ישראל, והם יברכו את ישראל בעין טובה ורצון שלם כי בברכת ישראל יתברכו הם" (יעו"י"ש בארוכה). **ומיוסדים אנו מדבריו, כי כל כוחה ומעלתה של הברכה תלויה היא אך ורק ב'טוב עינו' של המברך - כי 'טוב עין' הוא 'יברך'. ורק מי שיש בתוכו אישיותו את מידת ה'עין טובה' יוכל לזכות ולהשתמש בכח זה.** שהרי לכך דוקא נבחרו הכהנים בני אהרן ע"י הקב"ה לברך את עם ישראל, כי מכיוון שכל פרנסתם וטובתם תלויה בעם - אז ודאי הוא שיסתכלו תמיד ב'עין טובה', כי יברכת ישראל יתברכו גם הם'.

כן ראינו בפרשת שמות, שהקב"ה מעיד למשה על אהרן אחיו "הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בליבך". והביא רש"י: "לא כשאתה סבור שיחא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה - ומשם זכה אהרן לעדי החושן הנתון על הלב". רואים אנו מכאן, איך מהותו של אהרן הכהן היתה 'טוב עין' - שהקב"ה העיד עליו שהוא כל כך ישמח בגדלותו של משה, עד שיצא לקראתו וראך ושמח בליבו. ומשום כך גם זכה אהרן לחושן שנתון על 'ליבו' - כי כאן הוא השורש למעלתו, שזכו בניו לאחר מכן - לכהונה, ול'ברכת כהנים'.

הגמרא בנדריים (לח.) אומרת "אמר רבי יוסי יוסי ברי חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו שנאמר: כתב לך, פסל לך - מה פסולתן שלך אף כתבן שלך, ומשה נהג בה 'טובת עין' ומסרה לישראל, ועליו הכתוב אומר טוב עין הוא יבורך". ולמדים אנו מכאן דבר מבהיל, שכל התורה הנמצאת היום בידינו היא רק בזכות זה ש'משה נהג בה טובת עין' - שהסכים לנהוג במידת עין טובה ולהעביר את התורה שנמסרה 'לו ולזרעו' - ליעם ישראל, ובלא זה לא היינו זוכים לתורה זו שבידינו. ואם כן, איך בכלל שייך ללמוד תורה עם צרות עין, בשעה שכל קיום ומסירת התורה הוא בגלל ה'עין טובה' - ומי שנוהג בצרות עין הרי כל זכותו בתורה בטלה מעיקרה. ולמדים אנו עוד מדברי הגמרא, שכדי לזכות ולהיות 'מנהיג' - צריך האדם להיות נוחן בתכונה המיוחדת של 'עין טובה', וכפי שמשה מנהיגם של ישראל התאפיין במידה זו. **בגמרא במנחות (נג:) מובא** "יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים,

"וישלח מלכים אל בלעם בן בעור וכו' ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני, אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ, כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר" [כ"ב ה-ו].

התורה מלמדתנו שבלק ידע כי כוחו של עם ישראל הוא בפיו, והוא חיפש מישהו שכוחו בפיו על מנת שיקלל את עם ישראל. ולכך הוא שולח שליחים אל בלעם לבקש ממנו לקלל את עם ישראל - כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר'.

אך יש להעיר כי אף אומנם שבשביל להלחם בישראל צריך את בלעם כי כוחו בפיו, אך מדוע בלק בוחר לבקש מבלעם 'לקלל' דוקא, אם במקום זאת אפשר לבקש מבלעם 'לברך' את בלק, והרי זה בהרבה יותר דיפלומטיה מאשר לקלל?!

וביאר הנצי"ב בפירושו על התורה וזה לשונו: "באשר מנהגו היה גם לברך ולקבל שכרו משלם, אבל באמת לא היה בכוחו לברך אלא ידע ע"י כישוף וחכמת איצטגנינות מי שמזלו יפה וברכו ומקבל שכרו וכו' אך אשר תאור יואר - עינו הרעה פועלת באמת להחיל קללה אפילו על מי שאינו מקולל מקודם, ע"כ הוא מבקש שיקלל את העם ולא שיברך את מואב שיהיו ניצלים מרעת ישראל". ומבואר מדבריו, כי כוחו של בלעם היה רק ב'עיניו הרעה' ולכך נאמר לבלעם רק 'אשר תאור' - 'יואר'. אבל 'אשר תברך' הרי הוא כבר - 'מבורך', כי לא היה בכוחו של בלעם לברך שהרי הוא מופקע מברכה, אלא רק יכל לראות ב'איצטגנינות' מיהו ה'מבורך' כבר, ואותו לברך. ולכך נתבקש בלעם רק לקלל - כי כל כוחו היה רק ב'קללה', בגלל שהיתה 'עיניו רעה'.

ולמדים אנו מכאן רעיון יסודי שכדי לברך ולזכות בכח הברכה אין מועיל 'איצטגנינות' או שאר השפעות ומעלות, אלא רק מי שיש בו את מעלת ה'עין טובה' - יוכל לזכות בכח הברכה.

זקני הגאון רבי אהרן וואלקין זצ"ל שהיה מתלמידיו המובהקים של הנצי"ב, כתב בהקדמה לספרו 'מצח אהרן' בעניין זה, וז"ל: "לכאורה יש לשאול מדוע בחר הקב"ה ברצותו לברך את עמו ישראל דוקא בכהנים בני אהרן? וכו', ונראה לי לומר בזה טעם פשוט, דאמרינן בגמרא בסוטה: 'אריב"ל אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין שנאמר 'טוב עין הוא יבורך' - אל תיקרי יבורך אלא יברך וכו' נמצינו למדים דסגולת קיום הברכה היא טובת עינו של המברך ורצונו השלם באושרו והצלחתו של המבורך, מעומקא דליבא. ומידה זו להיות אוהב כל אחד מישראל

יבוא טוב' - זה משה וכו', ויקבל טוב' - זו תורה וכו', 'טוב' - זה הקב"ה וכו', 'לטובים' - אלו ישראל'. ורואים אנחנו, כי התורה וכל הסובב אותה מהותם הוא: 'טוב'. ולכך גם עלינו מוטל לדאוג שכל מה שסובב או קשור לתורה יהיה מיוחדר תמיד ב'טוב', כי רק כך נמסרה התורה לעם ישראל - ע"י הקב"ה ואנשים שכולם היו מוגדרים בגדר 'טובים'. וזאת עלינו לדעת, כי כדי שיזכה האדם בתורה באופן פרטי, עליו לדאוג ולחדד את מידה זו של 'טוב' בליבו, וכך יזכה לקבל את התורה בשלמות.

וכדאי להוסיף ולהביא כאן את מה שראינו אצל אתוננו של בלעם, שהמלאך אומר לבלעם "ותראני האתון ותט לפני וכו' כי עתה גם אותכה הרגתי ואותה החייתני". והביא רש"י: "הרגתיה, שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב - שחס המקום על כבוד הבריות". מבואר, שהמלאך הרג את האתון כדי לשמור על כבודו של בלעם 'שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה'. ולכאורה יש להעיר, שהרי לימדו חז"ל בפרקי אבות "אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו'" - ואחד מהדוגמאות שנכללות ומובאות לזה היא: תוכחת אתוננו של בלעם. ואם כן מדוע המלאך הרג את האתון, הרי אדרבא אם היתה נשארת בחיים יכלנו ללמוד ממנה ממש מוסר חי של 'אוי לנו מיום הדין ומיום התוכחה', ומדוע נהרגה?! אלא למדים אנו מדרכי התורה דבר נפלא, כי אם יש במעשה חשש הכי קטן של פגיעה בכבוד הבריות, אז אפילו שאפשר ללמוד ממנו דברי תוכחות ומוסר לדורות רבים - 'התורה חסה על כבוד הבריות!!' ואפילו אם מדובר בכבודו של 'בלעם' שהגיע לקלל ולהרע לעם ישראל, בכל זאת המלאך הרג את האתון כדי 'שלא יאמרו זו היא שסילקה את בלעם בתוכחתה'. רואים אנו בבהירות, כי אין התורה רק קרויה 'טוב', אלא גם כל פעולותיה ומה שסביב לה פועלות ומשדרות 'טוב', ומה שיש בו החשש הכי קטן שהוא נוגד את מידת ה'עין טובה' - נמנעת התורה מלהשתמש בכך.

אכן כפי שאנו מביאים תמיד היסוד לזכות ולהגיע לדרגה זו של 'עין טובה' הוא: ע"י 'עצמיות' - שהאדם יכיר וידע את מעלותיו ושליחותו שלו, ויבין שכל מה שיש לחבירו הרי הוא עבור שליחות חבירו בעולם ואין זה נוגע אליו ולשליחותו כלל. ואז כשהאדם יכיר בכך, הוא יגיע למידת ה'הסתפקות' במה שיש לו, וממילא יראה את כל סביבתו ב'עין טובה' - כי הרי אין סיבה ש'ענינו תהיה צרה בשל חברו' שהרי אין זה נוגע לו.

מסופר על אחד מחכמי המוסר שעבר ליד חנות עם אלפי פריטים בזול, והתבונן ואמר: "מעולם לא ידעתי שיש כל כך הרבה דברים שאני לא צריך" - זוהי ההסתכלות הנכונה והאמיתית אליה אנו צריכים תמיד לשאוף, להסתפק תמיד במה שיש בידינו, ולדעת כי מה שניתן לנו הוא מה שנצרך עבורנו - "ועל האדם לשמוח במה שיש לו ועוד יותר במה שאין לו".

ובפרשתנו רואים אנחנו רובד נוסף ליסוד שהבאנו, שמי שיש לו את מידת ה'עין טובה' - לא רק שהוא עצמו יוכל לברך, אלא אף

הוא משפיע ומביא על עצמו וסביבתו את הברכה מבחוץ. כי ראינו בפרשתנו, שלאחר שבלעם ניסה לקלל שוב ושוב את עם ישראל, כתוב בפסוק "וירא את ישראל שוכן לשבטיו - ותהי עליו רוח אלוקים", ובלעם מברך "מה טובו אהליך יעקב וכו'". והביא רש"י: "ביקש להכניס בהם עין רעה - ראה שכל שבט ושבת שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אוהל חברו, עלה בליבו שלא יקללם". - בלעם רוצה לקלל את עם ישראל, הוא רוצה 'להכניס בהם את עינו הרעה' - וכוונתו שלו, אך הנה הוא רואה את ישראל שוכן לשבטיו - כל שבט שוכן לעצמו ואין פתחיהם מכוונים אחד כנגד השני, וזאת כדי 'שלא יציץ לתוך אוהל חברו'. ואז בלעם איננו יכול יותר להימנע מזה 'ותהי עליו רוח ה' - הוא אינו מסוגל לעמוד בפני היופי של מידת ה'עין טובה' שעם ישראל שוכן לשבטיו, שכל אחד חי את 'עצמו' ושליחותו וממילא אין הוא רואה את הצורך ב'להציץ לאוהל חברו'. ועד כדי כך שהוא בעצמו עם עינו הרעה מגיע ומברך את עם ישראל בגדר 'אשר תברך מבורך' - כי כשמידת 'עין טובה' שורה בעם, לא רק שיש כח להשפיע ברכה מבפנים, אלא אף להשפיע ולהביא את כח הברכה מבחוץ.

למדים אנו מכאן יסוד נפלא, כי מהות הברכה והשפע הוא ע"י "טוב עין הוא יבורך". ורק מי שיש בתוכו אישיותו את מידה זו יוכל לזכות בכח הברכה. ולכך זכו דוקא בני אהרן הכהנים ב'ברכת הכהנים' כי מכיוון שאין להם חלק ונחלה בארץ הרי ודאי הוא שלא תהיה עיניהם צרה בעם ישראל ויברכו אותם בלב שלם. ואכן ראינו כי גם בדרכי התורה הכל סובב הוא וחדור במושג של 'טוב', ומשה מנהיגם של ישראל אף הוא הצטיין במידה זו. וזהו היסוד לכל התורה וסגולותיה - שכל הרוצה לזכות בתורה צריך קודם לקנות בליבו את מידת ה'עין טובה', שהרי בלא זה זכותו בתורה בטלה מעיקרה. וכדי לזכות ולהגיע למדרגת 'עין טובה' אפשר רק ע"י מידת ה'הסתפקות' וההכרה העצמית של האדם בשליחותו שלו. ואם נזכה ונגיע לכך - אז לא רק שנקבל את כח הברכה להשפיע מבפנים, אלא אף נזכה ונביא את השפעת הברכה מבחוץ, בגדר 'טוב עין הוא יבורך'.

[נכתב ע"פ הבנת השומע ובאחריותו]

העלון לחודש אב
בעז"ה יצא בשבוע פרשת דברים

בעז"ה החל מחודש זה ניתן להוריד עלונים
ולקבל תוכן נוסף - באתר החדש של המכון:

www.memayan.com

מוקדש לעילוי נשמת חמינו הרה"ג סעדיה בן חיון זצ"ל - ובמזל"ט להולדת הנכד יואל
סעדיה ב"ר מיכאל נקש שיחי'

לקבלת העלון במייל - בעברית, אנגלית, ובספרדית, ניתן לכתוב ל: memayan7@gmail.com